

GLAS

GLASILO DEMOKRATSKOG SAVEZA HRVATA U VOJVODINI

RAVNICE

crtež: Hans Hillmann

INAKON IZBORA... IZBORI!

Riječ ispred ...

Na subotičkoj „Mlečnoj pijaci” se ovih dana može mnogo toga čuti. Prodavačice rabljene odjeće se hvalisaju kako im je nedavno ponuđena promjena djelatnosti tj. da više ne budu prodavačice vlastite rabljene odjeće, već da kopaju za bogatu nadnicu od 50,00 dinara, plus, razumije se, hrana. Tako će najzad moći nahraniti svoju gladnu djecu, tvrdio je jedan vlasnik neobrađene zemlje. Međutim, buduće nadničarke, bez obzira na primamljivu ponudu, nedoličnim rječnikom su govorile o svom nesuđenom poslodavcu, ime, dakako, ne pominjući. Uz to su se prisjetile i vremena kada je uvođenje tržišnog privređivanja mnogo obećalo. Istina, još u to vrijeme ovi današnji veleposjednici nisu imali toliko imovine, ali su zato i tada, kao uostalom i danas, bili nezamjenjivi i na položajima.

Oni drugi, sitni prodavači, koji ne prodaju vlastitu rabljenu odjeću, već „visoko kvalitetnu” kinesku, korejsku, tursku ili po tko zna koji put preprodatu rumunjsku, kažu kako su dobili najzad priliku da osnuju svoj sindikat. Taj sindikat bi ih trebao zaštititi od naprasnog sprečavanja sive ekonomije, pomoći im da po svim pravilima registriraju vlastitu tvrtku i po tko zna koji put od Tržnice zakupiti i opremiti prodajni prostor tj. „tezgu”. Kao i u prethodnom slučaju poslodavca veleposjednika, subotički sindikat, nezamjenjiv toliki niz godina kao i njegov predsjednik, ih je spremno prihvatio i ponudio im „radničku” skrb. Jednom sindikat, uvijek

sindikat, čak i onda kada jedino očekuje uplatu članarine. O zauzimanju za prava radnika - štitičenika sindikata, u slučaju radnih sporova da i ne govorimo. Sve je ovo, očito, lakše i jednostavnije nego nanovo aktivirati tvornice.

I dok prazne tvornice čekaju narednu privatizaciju, jedni samouvjereni i sa staništa vlasti i sile nude novo tržišno privređivanje (čitaj: kopanje), a drugi prodaju „maglu” u vidu sindikalne zaštite. U isto vrijeme svi skupa spremno valcerom kreću u Europu. Ali, gle čuda i zabune, stižu, kao Jovanče, na daleki Istok sve do Koreje i organiziraju uspješni sajam svega i svačega.

Pored zbivanja na subotičkim tržnicama, u modi su, kako se čini - i izbori. Kada Amerikanac želi biti lojalan građanin, on redovito državi plaća porez i glasuje. Glasuje, jer ne zna za pojavu da se izborni proces zna rastegnuti u nedogled, kao primjerice onaj u hrvatskom Podunavlju ili pak onaj (oba za organe lokalne vlasti) u BiH za koji se još niti danas ne znaju konačni rezultati. Kada bi, recimo, taj i takav lojalni Amerikanac izišao na glasovanje u Crnoj Gori, glasovao bi na biračkom mjestu više sati, ali bi zato u Srbiji bio prijatno iznenađen zaključcima OESS-a (zadnji lokalni izbori) i njegova izaslanika Gonsalesa kojima se poništavaju neka rješenja o rezultatima glasanja. Ali, prepustimo Amerikancu američkom snu i okrenimo se Balkanu.

Primjenjujući ovaj recept „lojalnosti”, dio se naših

građana ne uklapa u ovu američku građansku matricu. Mnogi jednostavno nemaju novca za isplatu poreza, a kad je vrijeme glasanju - oni apstiniraju ili pak tvore nevažeće glasačke listiće. Da to nije tako, mnogo više bi bilo glasova „protiv”, nego što ih je bilo „za” u prvom i drugom krugu glasanja za predsjednika Srbije. No, svoju „lojalnost” i dakako, „patriotizam” - kako to voli da kaže bivši predsjednički kandidat Šešelj, koji „bije samo u mraku” kada nije vidljiva kora od banane, građani će imati priliku iskazati na novim predsjedničkim izborima zakazanim za 7. prosinca. Za sada je jedini i u naj-pat poziciji kandidat lijevog bloka, savezni ministar vanjskih poslova SR Jugoslavije Milan Milutinović, dok se kandidati drugih stranaka drže u strogoj tajnosti. Ne zna se jedino pozadina ovog prijedloga - da li je to savezni ministar unaprijeđen ili pak razžalovan u predsjedničkog kandidata?!. Jedno je sigurno, na republičke izbore kao predsjednički kandidat neće ići kao savezni ministar.

Uzgred, neki su zabrinuti za svoje čestitke i telegrame podrške koje su uputili novom predsjedniku Crne Gore Milu Đukanoviću. Ne znaju, kažu, da li će pošta stići baš do njega. Možda su je, uprkos objavljenim izbornim rezultatima ipak trebali adresirati na premijera Crne Gore.

Lidija Molzer

VIJESTI

IZJAVA

U Vašem listu br. 81 na str.3. pod naslovom: Održane sjednice Predsjedništva i Vijeća DSHV, stoji slijedeće: „ ... Ne možemo podupirati tendencije koje od Foruma žele napraviti parapolitičku krovnu organizaciju.”

Lijepo molimo da na istom mjestu objavite ovu našu izjavu:

- Mi dolje potpisani predstavnici navedenih hrvatskih institucija ograđujemo se od navedene izjave i odlučno tvrdimo da NEMAMO TENDENCIJU od Foruma načiniti PARAPOLITIČKU KROVNU INSTITUCIJU. Mi želimo djelovati prema POSLOVNIKU o radu Foruma hrvatskih institucija koji je usvojen većinom glasova ovih institucija.

1. HKC „Bunjevačko kolo” - Bela Ivković, v.r., Lazo Vojnić Hajduk, v.r.,
2. Institut „Ivan Antunović” - Andrija Kopilović, v.r., Josip Pekanović, v.r.,
3. HKPD „Matija Gubec” - Branko Horvat, v.r., Jozefina Skenderović, v.r.
4. KUD „Vladimir Nazor” - Alojzije Firanj, v.r., Pavle Matarić, v.r.,
5. „Žig” - Vojislav Sekelj, v.r.,
6. „Klasje naših ravni” - Bela Gabrić, v.r.,
7. „Zvonik” - Andrija Anišić, v.r.

Bez komentara

*****

USKRAĆENA PUTOVNICA BELI TONKOVIĆU

Novi Pazar,
13. 10. 1997.

Zagreb, 14. 10. 1997.

Nakon okončanih republičkih parlamentarnih izbora, Koalicija „Lista za Sandžak dr. Sulejman Ugljanin” pismom se obratila Republičkoj izbornoj komisiji u kojem se navode imena budućih poslanika u Narodnoj skupštini. Kako je ova lista osvojila 3 poslanička mjesta, po izboru Koalicije imenovani su sljedeći poslanici: dr. Fevzija Murić, legalni predsjednik SO Novi Pazar, Šemsudin Kučević, predsjednik SO Tutin te Džemail Suljević, predsjednik SO Sjenica.

Srbijansko Ministarstvo unutrašnjih poslova ovih je dana odbilo izdati putovnicu Beli Tonkoviću, predsjedniku Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i dopredsjedniku za Europu Hrvatskog svjetskog kongresa. Tim je povodom Hrvatski svjetski kongres, krovna udruga iseljene Hrvatske, uputio prosvjedno pismo srbijanskom MUP-u, koje je potpisao predsjednik Hrvatskog svjetskog kongresa prof. dr. Šimun Šito Ćorić. U pismu, među ostalim, piše:

„Ovakvi postupci zacijelo nimalo ne koriste civilizacijskom putu sređivanja makar i onih najnužnijih odnosa između naših dviju zemalja i naroda. Ako se ovako, i bez srama, postupa prema vodećim hrvatskim ljudima iz javnog života, kako onda prolaze tisuće „običnih” preostalih Hrvatica i Hrvata u vašoj zemlji pri rješavanju svojih ozbiljnijih potreba?! Najuljudnije vas stoga molimo i zahtijevamo da neodgodivo počnete poštovati građanska prava Hrvatica i Hrvata u vašoj zemlji”.

„Večernji list”

*****

VIJESTI

Podunavlje, 18.10.1997.

EKSPLOZIJA U STARIM JANKOVCIMA

Eksplzija koja se 18. listopada dogodila u Starim Jankovcima u dvorištu kuće jednog Hrvata prognanika, izazvala je smrt više lica i znatnu materijalnu štetu. Stari Jankovci teritorijalno potpadaju pod Vukovarsko srijemsku županiju. U vrijeme očevida na licu mjesta, ustanovljeno je, prema prvim neslužbenim podacima, da je pet osoba srpske nacionalnosti, među kojima dvije žene, istovaralo eksplozivne naprave iz kamiona uz pomoć i nazočnost bivšeg direktora poljoprivredne zadruge u Starim Jankovcima, Milenka Popovića. Po navodima nekih stanovnika Starih Jankovaca, Popović je još ranije učestvovao i u odvođenju većeg kontingenta eksploziva iz ove zadruge. O djelatnosti petočlane grupe na licu mjesta svjedočio je i kamion natovaren granatama i ručnim bacačima. Pretpostavlja se da je do eksplozije došlo pri istovaru i to kada je viljuškar udario u jednu od mina što je uzrokovalo smrt tri osobe, dok je jedna teško ozlijeđena. Eksplozija je bila silovita i odbacila je jednog poginulog na više desetina metara od mjesta događaja.

Uviđaj na licu mjesta izvršen je od strane stručnih komisija policijske uprave Vukovarsko-srijemske s ministarstvom unutarnjih poslova, istražnog suca općinskog Suda u Vukovaru te pripadnika policijskih snaga UNTAES-a.

Kako je višednevna istraga kasnije pokazala, do eksplozije je došlo zbog pokušaja prikrivanja eksplozivnih naprava i to utovarivanjem drveta na smrtonosni teret.

*****

Nesreća u kalifornijskom zaljevu

Poznati pjevač američkih „country” pjesama John Denver, poginuo je u kalifornijskom zaljevu kada se u more iznenada srušio njegov zrakoplov. Tvrdi se da je John Denver zrakoplovom letjeo sam.

Inače, ovaj američki „folk” pjevač bio je idol i legenda više generacija, a njegove pjesme poput „Take Me Home Country Roads” slušane su širom svijeta. Denver je „folk” pjesme glazbeno obrađivao i prilagođavao izvjedbi i sam ih interpretirao.

John Denver je sudjelovao na brojnim „country” koncertima diljem Amerike, a slušatelje je osvajao svojim karakterističnim glasom i znalačkom izvedbom glazbe.

Beograd, 21. 10. 1997.

Predsjednik Narodne skupštine Republike Srbije Dragan Tomić danas je donio odluku o raspisivanju republičkih predsjedničkih izbora.

U priopćenju za javnost se kaže da će se izbori za predsjednika Republike Srbije održati u nedjelju 7. prosinca 1997. godine.

Izborne radnje započnu 22. listopada, a izborni posao će voditi izborni organi sukladno odredbama Zakona o izboru predsjednika Republike.

*****

Tuzla, listopad 1997.

Danas je u Tuzli svečano otvorena austrijska knjižnica od strane bivšeg ministra vanjskih poslova Republike Austrije dr. Aloisa Mocka.

Predavajući knjižnicu na upotrebu dr. Mock je izrazio zadovoljstvo što je nakon višegodišnjeg stradavanja naroda na tom području konačno nastupio mir koji će omogućiti obnovu i bolji i sretniji život pučanstva.

*****

POZOR!

**POTRAŽITE KOD SVOG
PRODAVAČA
NOVI BROJ ČASOPISA**

„KLASJE NAŠIH RAVNI”

VIJESTI

Novi Sad, 24. 10. 1997.

Koalicija Vojvodina se definitivno raspala na dva dijela, priopćenje je predsjednika Lige socijaldemokrata Vojvodine Nenada Čanka upućeno političkoj javnosti u Novom Sadu. Njegove optužbe odnose se na neke nekorektne i „nepošteno radnje” predsjednika Narodne seljačke stranke Dragana Veselinova. Čanak je Veselinova optužio i za krivotvorenje dokumenata o bitnim pitanjima po opstanak Koalicije, ali isto tako i za agresivno ponašanje članova NSS u Pančevu koji su iz sjedišta Koalicije Vojvodina nasilno izbacili članove stranke LSV, što se po njemu ne može tolerirati.

S druge strane, predsjednik NSS Dragan Veselinov optužuje LSV i Reformsku demokratsku stranku Vojvodine da su zloupotrebili njegovo povjerenje i tajno pregovarali prije parlamentarnih i predsjedničkih izbora u republici sa Socijalističkom partijom Srbije, a sve uz nazočnost predsjedničkog kandidata Koalicije Vojvodine Mileta Isakova. Stoga traži da se javno objavi tema i tijek tih pregovora. Veselinov nadalje optužuje da se ove dvije stranke bore za kontinuitet Koalicije čime

žele prisvojiti sve dosadašnje rezultate. Ovdje se ponajprije misli na podjelu četiri osvojena mandata u republičkom parlamentu na proteklim izborima. Sve što je činjeno, kaže Veselinov u svezi sa optužbama na svoj račun, činjeno je u skladu sa zakonom, a u slučaju definitivnog raspada Koalicije, mandati neće biti podijeljeni po već utvrđenom redosljedu: 2 mandata za LSV, 1 mandat za NSS te 1 mandat za RDSV, tvrdi on.

Svađe u Koaliciji Vojvodina koje su započele još u vrijeme osnivanja 1996. godine, nastavljene u predizbornoj kampanji, a nesmanjenom žestinom kako se vidi traju i danas, spremno je dočekala aktualna vlast ukazujući kako se raspadom Koalicije Vojvodina definitivno raspala i autonomaška ideja Nenada Čanka, Dragana Veselinova te Ratka Filipovića, a samim tim i secesionistički nastrojenih vojvođanskih građana. U isto vrijeme, Vojvođanski klub u Novom Sadu ocjenjuje kako do neuspjeha na republičkim izborima nebi došlo da su se sve demokratski orijentirane snage u Vojvodini okupile oko njihovog Manifesta za autonomnu Vojvodinu i tako izišle na protekle izbore.

* * * * *

Zagreb, 28.10. 1997.

Danas je na zagrebačkom groblju Mirogoj sahranjen prof. Juraj Lončarević, književnik, publicist i suradnik brojnih crkvenih i društvenih udruga.

Obred sahrane Jurja Lončarevića vodio je biskup varaždinski msgr. Marko Culej uz suradnju vikara za Srijem msgr. Stjepana Milera te župnika mitrovačkog vlč. Josipa Matanovića.

Prof. Juraj Lončarević bio je poznati pisac. Napisao je desetak knjiga o Hrvatima iz Srijema, a prije smrti upravo je završio knjigu koja je ostala u rukopisu: "Moja Mitrovica".

Zadnja njegova knjiga promovirana je u Zagrebu 1996. godine u kojoj je prof. Lončarević pisao o hrvatskim postrojbama u Srijemu. Prof. Juraj Lončarević bio je pisac brojnih novinskih tekstova i suradnik više časopisa.

Posljednji pozdrav na zagrebačkom groblju Mirogoj uputili su mu, pored msgr. Culeja i brojni predstavnici više udruga u kojima je prof. Juraj Lončarević bio aktivan, udruga političkih zatvorenika, Zajednica prognanih i izbjeglih Hrvata iz Srijema koju je zastupao njezin predsjednik Franjo Orlović, saborski zastupnik Hrvoje Šašić, pjesnikinja Branka Jegić, a u ime svećenstva Srijema od njega su se oprostili vikar za Srijem msgr. Stjepan Miler i mitrovački župnik vlč. Josip Matanović.

GLAS RAVNICE - Glasilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini-urednik: Lidija Molzer
Uređivački savjet: Lazar Merković, Milivoj Prčić, Marko Kljajić, Ivo Kujundžić, Izdaje: DSHV
24000 Subotica, I. Milutinovića 31, tel&fax: 551-348, žiro-račun.: 46600-603-4-3338 SPP Subotica
HRID Subotica. List je registriran kod Ministarstva za informacije Republike Srbije pod brojem
2087. Izlazi mjesečno. Tisak: studio „Bravo”, Braće Majera 43/a, 24000 Subotica
Godišnja pretplata za inozemstvo iznosi 180,00 dinara, a za tuzemstvo 72,00 dinara.

SPORAZUM O POGRANIČNOM PROMETU

Savezna Vlada Savezne Republike Jugoslavije i Vlada Republike Hrvatske u želji za reguliranjem i olakšavanjem prelaska granice stanovništvu nastanjenom u pograničnom području dviju država, sporazumjele su se o slijedećem:

Pogranično područje u smislu nedavno potpisanog Sporazuma o pograničnom prometu obuhvaća područje gradova, općina, odnosno naselja u Republici Hrvatskoj i područje gradova, općina, odnosno naselja u SR Jugoslaviji.

Na teritoriju Republike Hrvatske su to gradovi: Beli Manastir, Ilok i Vukovar; općine: Bilje, Bogdanovci, Borovo Darda, Draž, Drenovci (dio općine) Erdut, Ernestinovo, Kneževi Vinogradi, Lovas, Nijemci, Popovac, Stari Jankovci, Tompojevci, Tordinci, Tovarnik, Trpinja i Vrbanja te naselja: Klisa, Mirkovci, Sarvaš i Tenja.

U SR Jugoslaviji su to općine: Apatin, Bač, Bačka Palanka, Bački Petrovac, Beočin, Novi Sad, Odžaci, Ruma, Sombor, Sremska Mitrovica, Subotica i Šid te naseljena mjesta: Beška, Golubinci, Novi Slankamen i Stari Slankamen.

Uz navedene gradove i općine podrazumijevaju se i mjesta koja tim gradovima i

općinama teritorijalno pripadaju. Na primjer, uz općinu Subotica odredbe Sporazuma o malograničnom prometu moći će koristiti i pučanstvo iz mjesta koje pripadaju subotičkoj općini, i to: Bajmok, Bački Vinogradi, Bačko Dušanovo, Bikovo, Čantavir, Donji Tavankut, Gornji Tavankut, Hajdukovo, Kelebija, Ljutovo, Mala Bosna, Mišićevo, Novi Žednik, Palić, Stari Žednik, Subotica, Šupljak i Višnjevac.

Pogranični promet odvija se na graničnim prijelazima određenim između ugovornih stranaka za međunarodni i pogranični promet. Prema Sporazumu o određivanju graničnih prijelaza, a koji je Sporazum također potpisan između dviju strana, ti granični prijelazi za međunarodni cestovni promet su: Batina - Bezdan, Erdut - Bogojevo, Ilok - Bačka Palanka, Ilok - Neštin, Principovac (kota 208) - Sot, Principovac (kota 208) - Ljuba, Tovarnik - Šid, Bajakovo - Batrovci.

Sporazumom je nadalje precizirano koji će se granični prijelazi koristiti za međunarodni željeznički promet. To su: Erdut - Bogojevo i Tovarnik - Šid. Na ovim graničnim prijelazima odvijat će se i pogranični promet.

Utvrđeni su još i slijedeći granični prijelazi za pog-

ranični promet: Vukovar - Vajska (riječko - skelski), Bapska - Berkasovo (cestovni) i Strošinci - Jamena (cestovni).

Državljeni ugovornih stranaka koji imaju prebivalište na navedenim pograničnim područjima mogu prelaziti granicu između ugovornih stranaka na navedenim graničnim prijelazima isključivo na osnovu pogranične propusnice i mogu se kretati i boraviti samo u pograničnom području druge ugovorne strane.

Propusnica sadrži slijedeće: Naziv države, otisak državnog grba, osobne podatke, prebivalište, fotografiju i potpis nositelja, datum izdavanja, rok valjanosti propusnice, naziv i pečat tijela koje je propusnicu izdalo, potpis ovlaštene osobe i stranice za ovjeru prelaska granice i napomene carinskih tijela.

Propusnicu izdaje nadležno tijelo ugovorne stranke. Propusnica se izdaje s rokom valjanosti od jedne (brojem: 1) godine i može se na zahtjev nositelja njen rok valjanosti produžiti za još jednu godinu. Dijete do 14 godina starosti može se upisati u propusnicu jednog ili oba roditelja.

U slučaju gubitka, uništenja ili pak nestanka propusnice na području druge

DOKUMENTI

stranke, nositelj propusnice dužan je to odmah prijaviti područnom policijskom tijelu koje će izdati potvrdu na temelju koje će se osoba moći vratiti u svoju državu.

Svaka ugovorna stranka zadržava pravo nositelju propusnice druge ugovorne stranke zabraniti ulazak ili otkazati boravak na svom pograničnom području, ako prekrši odredbe ovog Sporazuma ili njene unutarnje propise.

Nositelj propusnice može prelaziti granicu neograničeni broj puta i na pograničnom području druge ugovorne stranke može se zadržati najduže tri (brojem: 3) dana.

U slučaju da je nositelj pripusnice uhićen, teško ozlijeđen ili je nastupila njegova smrt na pograničnom području druge ugovorne stranke, o tome će diplomatskim putem biti izvještena ugovorna stranka o čijem se državljaninu radi.

Nositelj propusnice koji prelazi granicu između ugovornih stranaka može, jednom dnevno, unositi i iznositi predmete i robu u skladu s unutarnjim propisima svake ugovorne stranke. U pogledu unošenja i iznošenja sredstava plaćanja od strane nositelja propusnice, primjenjivat će se unutarnji propisi svake ugovorne stranke.

Nositelj propusnice dužan se je, za vrijeme boravka na pograničnom području druge ugovorne stranke pridržavati odredaba ovog

Sporazuma i propisa koji su na snazi na području druge ugovorne stranke.

Sporazum sadrži i odredbe za nositelje propusnice s Uloškom za poljodjelce. To su vlasnici, zakupci ili korisnici poljoprivrednih nekretnina koju dijeli granična crta ili se u cjelini nalazi na pograničnom području druge ugovorne stranke.

Uz odredbe Sporazuma, na nositelja propusnice primjenjuju se propisi ugovornih stranaka koji se odnose na postupak i uvjete izdavanja putnih isprava, kretanje i boravak stranaca, nadzor prelaska državne granice, o oružju, o gospodarskim djelatnostima i zapošljavanju, o uvozu, izvozu i prijevozu robe, kao i ostali važeći propisi.

Ovaj Sporazum podliježe potvrđivanju sukladno nacionalnim zakonodavstvima ugovornih stranaka, a stupa na snagu osmog dana od dana primitka posljednje obavijesti diplomatskim putem kojom se ugovorne stranke uzajamno izvještavaju da su provele postupak za njegovo potvrđivanje.

Ovaj Sporazum privremeno se primjenjuje od 1. studenog 1997. godine.

Iosip Gabrić, st.

Potpisan Ugovor o trgovini

Zagreb, 2.10.1997.

Danas su u Zagrebu održani pregovori između izaslanstava SR Jugoslavije i Republike Hrvatske.

Na ovim pregovorima su razmatrane odredbe Ugovora o trgovini.

Kako je i najavljeno 15. rujna u Beogradu pri susretu ministara vanjskih poslova Republike Hrvatske dr. Mate Granića i SR Jugoslavije Milana Milutinovića da će se ugovor o trgovini između dvije države ubrzano razmatrati, Ugovor je danas, nakon samo mjesec dana i potpisan u Zagrebu.

* * * * *

21. 10. 1997.

Republika Hrvatska i SR Jugoslavija potpisale su danas u Zagrebu sporazum o djelomičnoj uspostavi željezničkog prometa između dvije države koji je prekinut 1991. godine.

Uspostava željezničkog prometa predviđa se za 11. studeni ove godine kada bi trebao krenuti i prvi putnički vlak između Republike Hrvatske i SR Jugoslavije, javlja HINA.

* * * * *

PRAVI ZNAČAJ ZAKONA O KONVALIDACIJI

Hrvatski Sabor je koncem rujna mjeseca usvojio više važnih zakona. To su: Kazneni zakon, Zakon o krivičnom postupku te Zakon o konvalidaciji. Prihvaćeni zakoni će, kako je naglašeno, omogućiti između ostalog i reformu hrvatskog zakonodavstva. Kazneni zakonik je u Saboru prihvaćen gotovo jednoglasno, što ujedno potvrđuje postignuti konsenzus među strankama u Saboru po ovom pitanju. Zakonik je, kako je naglašeno, rađen na temelju pravila pravničke struke i hrvatske tradicije, uz poštivanje i uvažavanje međunarodnih odredbi i dokumenata iz ove oblasti. Zakon o krivičnom postupku između ostalog predviđa proširenje Velikog sudskog vijeća sa dosadašnjih 5 na 7 članova.

Ipak, iako ova dva zakonika imaju veliku ulogu u svakoj pravnoj državi, najviše je različite polemike izazvalo usvajanje Zakona o konvalidaciji. U tom zakonu su mnogi vidjeli potvrđivanje i priznavanje državnosti „krajine”, priznavanje osobnih dokumenata „RSK”, a pogotovu su prijatno bili iznenađeni novim aktualiziranjem nikad usvojenog i nikad prežaljenog plana Z-4, koji bi, dakako, omogućio srpsku autonomiju u Repu-

blici Hrvatskoj. Usvajanje ovog zakona zabilježili su i neki dnevni mediji dižući tenzije i budeći neke „stare” strasti, gotovo već raspisujući referendum po ovom pitanju.

Međutim, Republika Hrvatska je Zakon o konvalidaciji - što uostalom znači „pravno osnaženje izvjesnih dokumenata”, prihvatila iz čisto praktičnih razloga i brže reintegracije Podunavlja u svoj državno pravni sustav.

„Zakon ne priznaje „krajinu” nego samo one pojedinačne akte koji su u skladu s hrvatskim Ustavom i Ustavnim zakonima” - kazao je o ovom zakonu na tiskovnoj konferenciji ministar pravosuđa Miroslav Šeparović. U praksi to znači da građani, koji su nasilno istjerani iz svojih domova na bilo kom dijelu okupiranog teritorija u Hrvatskoj, neće više morati dokazivati zašto nisu dulje vrijeme boravili u svojim stanovima. Pravnu valjanost svojih „rješenja” o stanarskom pravu u odnosu na hrvatski Ustav, a koja su izdale tadašnje vlasti, morat će dokazati oni koji borave u kućama prognanika. Dakle, ona dokumenta koja je izdala vlast na bilo kojem dijelu okupiranog hrvatskog područja, morat će biti u skladu sa hrvatskim zakonom, a sve što je posljedica etničkog čišćenja i prisile,

neće se priznavati. Da bi se ovaj zakon valjano mogao primjenjivati, hrvatska vlast i pravosuđe su došli u posjed vukovarskih (još ranije) i belomanastirskih zemljišnih i matičnih knjiga prema kojima će se moći provjeriti svaki pojedinačni upis da li je zakonit ili ne.

Uz to, potpisivanjem Deklaracije o uvjetima reintegracije pravosuđa u hrvatskom Podunavlju, a koja je potpisana između hrvatskog ministra pravosuđa Miroslava Šeparovića i prijelaznog upravitelja UNTAES-a Williama Walkera, hrvatsko pravosuđe je preuzelo u rad 167 službenika pravosuđa, prema kojima će se odnositi kao i prema svim drugim svojim djelatnicima.

Dakle, usvajanjem Zakona o konvalidaciji, definitivno se ne priznaje otičina, a sva akta sklopljena između građana protivno njihovoj volji, neće biti priznata. U svakom slučaju, Zakon o konvalidaciji je usvojen kako bi se ubrzao povratak prognanika i stradalnika u hrvatsko Podunavlje.

Lidija Molzer

Predsjednički izbori u Crnoj Gori

ĆERANJE PRIJE I POSLIJE

Republička Izborna komisija potvrdila je rezultate drugog kruga glasovanja predsjedničkih izbora u Crnoj Gori održanih 19. listopada ove godine. Prema ovom priopćenju najviše glasova na izborima je dobio dosadašnji premijer Crne Gore Milo Đukanović, kandidat frakcije Demokratske partije socijalista. Izbornu bitku, kako se sada čini, izgubio je dosadašnji predsjednik Crne Gore Momir Bulatović, također kandidat DPS, ali dijela koji je ostao uz njega.

Od vremena kada su u Crnoj Gori trebala biti zatvorena biračka mjesta (u 20,00 sati) pa nadalje, traju različiti medijski i drugi pritisci na novo izabranog predsjednika Crne Gore Milu Đukanovića. Upućena je glavna zamjerka Izornoj komisiji zbog produžetka vremena glasovanja koje je u nekim mjestima trajalo do ranih jutarnjih sati 20. listopada. Zatim su uslijedile žestoke kritike Bulatovićevih pristalica, potpomognute medijskom kampanjom RTS-a. Nizale su se tvrdnje o namjeri odvajanja Crne Gore od Srbije, razbijanju Jugoslavije uz izjave ovakve vrste: "Podgorica je noćas ličila na Prištinu 1980.-tih", preplavljena albanskim zastavama i mladim ljudima sa uzdignuta 2 prsta. Ovaj opis

se dakako odnosi na pristalice Mila Đukanovića, dok su oni drugi u mitingu prosvjeda i uz telegrame podrške, pristaše Momira Bulatovića, za razliku od svojih protivnika, ponosito uzdizali 3 prsta i vikali „Milo Turčine”. Od mišljenja Bulatovićevih glasača može se izdvojiti ono u kojem se samouvjereno tvrdi kako se ne može dozvoliti da njihova (tj. srpska) Crna Gora ima općinu sa šiptarskom vlašću kako je to Đukanović obećao većinskom albanskom pučanstvu u Ulcinju.

U posebnom postizbornom bloku udarne informativne emisije RTS-a mogle su se čuti i tvrdnje kako su potencijalni glasači pristizali helikopterima, drugi su dolazili preko Albanije, a sve radi glasovanja i nadglasavanja u korist Mila Đukanovića.

Zbog svih izbornih propusta, te kršenja izbornog zakona, Momir Bulatović se 21. listopada obratio svojim glasačima i iznio zaključke Glavnog Odbora DPS-a u kojima se ističe kako se rezultati drugog kruga predsjedničkih izbora u Crnoj Gori ne priznaju zbog niza nezakonitih postupaka. Glavni Odbor DPS-a nadalje zaključuje, da se pokrene mirni građanski prosvjed, predlaže republičkoj Izornoj

komisiji da ne objavljuje izborne rezultate, a uz sve to se traži od saveznih organa, ali i međunarodnih institucija, revizija izbora te izbornog postupka. U cijelom priopćenju nije izostala niti najava mogućnosti incidenata između dva tabora.

Mobilni telefon u jednoj ruci, pištolj u drugoj ruci (ili pak uzdignuta dva prsta), skupa kožna jakna i još skuplja „kola”, ideal je mnogih mladih Đukanovićevih glasača, tvrde pristalice drugog predsjedničkog kandidata, dok on sam, tj. Đukanović u vrijeme rata i sankcija nije prezaao od šverca droge i cigareta, te prihodom od sive ekonomije punio državnu kasu. Dakako da predstavljanje postizborne klime u Crnoj Gori nije ostalo na ovome. Nije propuštena prilika da se istakne i nagađa kako će Republika Hrvatska u Đukanoviću, kao budućem predsjedniku Crne Gore, naći mekšeg” sugovornika od Bulatovića spram rješavanja pitanja Prevlake, a isto tako nije izostala tvrdnja da je Đukanović pobijedio zbog podrške šiptara i ustaša.

Međutim, spram upravo završenih predsjedničkih izbora u Crnoj Gori i drugi mediji, posebice inozemni, imaju svoje stajalište. Primjerice, austrijski mediji ističu kako je pobjeda Mila Đuka-

AKTUALNO

novića ustvari pobjeda nad Slobodanom Miloševićem i veliki udarac vlastima u Srbiji. U Crnoj Gori se očekuju reforme, te veća privredna i politička samostalnost u odnosu na Srbiju, tvrde austrijski mediji. Čestitke Đukanoviću uputio je i Milan Panić nazivajući ovu pobjedu povijesnim događajem. U isto vrijeme britanski tisak naglašava kako je Đukanović prvi pobjednik iz kruga nenacionalistički nastrojenih političara u SRJ te da je došlo vrijeme kada Crna Gora neće slijepo slijediti politiku Beograda. Izbornom pobjedom Mila Đukanovića zadovoljna je i Amerika koja je potvrdila regularnost drugog kruga predsjedničkih izbora ističući kako nema većih zamjerki u pogledu protekle predizborne kampanje, niti izbornog procesa. Za Ameriku Đukanovićeva pobjeda znači pozitivan signal u novim budućim odnosima Crne Gore sa međunarodnom zajednicom i ujedno se očekuje maksimum zalaganja u odnosu na preuzete obveze iz Daytonskog sporazuma. Američki mediji su također ocijenili kako Miloševiću nije uspjelo osvojiti većinu u srbijanskom parlamentu niti postaviti svog čovjeka za predsjednika Srbije, a danas je i njegova „marioneta” Bulatović izgubila svoje pozicije nakon čega ne pristaje na miran odlazak s vlasti.

Albanska parlamentarna stranka u ovoj jugo-republici,

Demokratska unija Albanaca, očekuje nakon pobjede Đukanovića, drugi tretman prema pripadnicima ovog naroda. Naime, kako ističu, na njih je do sada gledano kao na građane drugog reda, a danas oni obećavaju svoje učešće u izgradnji demokratske i bogatije Crne Gore.

Ne dugo zatim, Bulatovićevi mitingaši su iz dana u dan bili na ulicama crnogorskih naselja, sve dok ih Bulatović, i sam opomenut, nije pozvao da prekinu mitinge do pravovaljanih odluka Ustavnog suda Crne Gore. Od tada do danas, predsjednički kandidat Momir Bulatović svakodnevno upućuje žalbe Ustavnom sudu zbog kršenja izborne procedure, a time i Izbornog zakona, i do sada ih ima pet. Ustavni sud je u više navrata odbijao njegove žalbe, ali Bulatović se i dalje uporno žali, a ne zna se dokle će... Brojne zamjerke od strane ovog predsjedničkog kandidata upućene su i misiji OEES-a koja je nadgledala predsjedničke izbore. Između ostalog im je zamjereno što ne znaju srpski jezik te im se mora osigurati prevodilac.

Bilo je u ovim postizbornim danima suočavanja, ispitivanja, prijetnji, ali i progona novinara TV ekipe RTS-a, kako se tvrdi, od strane Đukanovićeve tajne policije. Točno ili ne, jedno je sigurno - o napadima i propustima Mila Đukanovića, kao i svim „nepravilnostima” znalo se sve,

a o izjavama i eventualnoj njegovoj obrani - gotovo ništa.

Kako se čini, rješavanje postizbornih prilika u Crnoj Gori nastaviti će se u crnogorskom parlamentu. Od ove republičke institucije Bulatović očekuje poništenje predsjedničkih izbora, kako bi, po njegovom mišljenju, najzad pobijedila pravda i istina.

Mada je sam izborni proces na oko završen, prilike u Crnoj Gori, ali i oko nje još nisu sasvim jasne. Akteri aktualne političke scene u Srbiji i Crnoj Gori, pa i na saveznoj razini, neće se lako odreći svog položaja i utjecaja.

Ako je suditi po protekloj predizbornoj kampanji u kojoj se mnogo toga doznalo o oba crnogorska kandidata, niti jedan od njih ne zaslužuje mjesto za koje su se svim snagama i lukavstvima borili. Nepoznanica su i potezi na razini federacije, ali je izvjesno i moguće i samo poništenje nedeljnih izbora, bez obzira na još za sada neslužbeno mišljenje OEES-a. Nebi u ovim prilikama iznenadilo niti nekakvo polu-izvanredno stanje, kao niti kakva uredba, a o dekretu da i ne govorimo.

Ili će se ipak prije dopustiti odvajanje Crne Gore, nego li reforme koje zagovara Đukanović?

Lidija Molzer

AKTUALNO

Rasprave

ODNOS LOKALNE VLASTI PREMA MANJINSKOM PITANJU

Otvoreni univerzitet u Subotici organizirao je raspravu u obliku Okruglog stola na temu problematike manjinskog pitanja i njegovog reguliranja na lokalnoj razini. Rasprava je održana 10. i 11. listopada 1997. godine, i pokušala je dati odgovore na brojna pitanja vezana za ovo veoma složeno područje ljudskih prava.

Povod za organiziranje ovakvog Okruglog stola je stalni problem odnosa između nacija i nacionalnih manjina. Taj problem je različito tretiran i korišćen u pojedinim prilikama u stvaranju sadašnje Jugoslavije i često je dovodio do nezadovoljstva i napetosti. Osobito dolazi do nesporazuma između centralnih vlasti čiji predstavnici stalno govore o ispunjavanju europskih standarda i o opasnosti od separatizma. Drugim riječima, oblast prava nacionalnih manjina ne ovisi samo od pravne regulative, tj. zakona, niti od postavljanja međunarodnih standarda spram rješavanja ove problematike, konačno rješenje i priznavanje ljudskih i manjinskih prava u mnogome ovisi od uobičajene prakse, provedbe zakonskih normi i tretmana pripadnika manjinskih zajednica.

U ovakvim uvjetima, niti općine u kojima je u više navrata na lokalnim izborima pobijedila oporba, lokalne vlasti u potpunosti ne provode savezni i republički zakon kojim se reguliraju prava građana u manjinskim zajednicama. Na ovu predočenu činjenicu, lokalne samouprave krivicu prebacuju na veliku centralizaciju u republici, moglo se čuti u raspravi.

Sama manifestacija je, nadalje, upriličena radi analize sadašnjeg stanja manjinskih zajednica u onim mjestima gdje je oporba na vlasti. Cilj rasprave i razgovora je traganje za mogućnostima promjene odnosa prema manjinama i upoznavanje sa iskustvima predstavnika lokalnih zajednica sa manjinskim življem.

Program rada Okruglog stola podijeljen je na dva dana.

U petak, 10. listopada održana su predavanja, a nakon njih i diskusija u povodu obrađivane tematike:

1. Pregled teorijskih stavova o uređenju odnosa u multietničkim lokalnim zajednicama.

2. Pravna regulativa i praktična rješenja u svijetu spram rješavanja manjinskih pitanja.

O navedeni temama su govorili prof. dr. Dejan Janča iz Fonda za humanitarno pravo" i dr. Aleksandar Đurđev, profesor na Pravnom fakultetu u Novom Sadu.

Naglašeno je da na sastancima pojedinih europskih političkih foruma nema jedinstvenog stava o pojmu i statusu nacionalnih manjina. Tako u Konvenciji o ljudskim pravima ima samo jedan član koji zabranjuje diskriminaciju nacionalnih manjina. Tek 1995. godine usvojena je Konvencija za zaštitu nacionalnih manjina sa potpisom članica Savjeta Europe, ali ima slab mehanizam kontrole provedbe odredaba Konvencije. Stoga je važna lokalna samouprava u stvaranju demokratskih odnosa u društvu.

Miroslav Samardžić je govorio o svojim istraživanjima

u više oblasti: centraliziranom izboru ravnatelja škola, slaboj zastupljenosti jezika manjina u elektronskim medijima, službenoj upotrebi jezika manjinskih zajednica itd.

U subotu 11. listopada, vodio se razgovor na temu:

1. Iskustva i mogućnosti u obrazovanju i kulturi.

2. Iskustva i mogućnosti u informiranju.

3. Pravna regulativa lokalne zajednice.

U otvorenoj raspravi mogla su se čuti razna mišljenja spram izloženih tema, ali i mnoge primjedbe na postojeće stanje po pitanju reguliranja prava nacionalnih manjina. Opći zaključak je pak bio da je teško reći kada i kako će doći do ostvarenja svih zahtjeva, ali i do odgovarajuće pravne regulative čime će se ova pitanja zakonski urediti. Isto tako je nerealno očekivati da lokalna samouprava razriješi zahtjeve multietničke sredine obzirom na ingerencije koje ima u ovom momentu.

Za nerješavanje prava nacionalnih manjina, kao po pravilu, slijede uvijek isti ili slični odgovori: većinski narod je preokupiran brojnim problemima, a prilike u državi su teške i složene, ili pak, u drugom slučaju, uzrok je centralizacija i nedostatak ingerencije.

Sve dok ovakve prilike traju, manjine, pa čak i one još nepriznate, priklanjat će se većini.

Možda je baš to i cilj.

INTERVIEW

Interwview: Ante Plivelić, osnivač Zajednice prognanih i izbjeglih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata

U SRIJEMU ŽIVI HRVATSKI DUH

Neposredno pred rat, jutro zemlje u Srijemu koštalo je 10 tisuća DM. Sada kad su Hrvati protjerani, ista zemlja košta - petsto ili manje maraka. Naši su ljudi ovdje došli na zemlju koje je jutro tada koštalo oko petsto maraka, da bi je danas uredili tako da jutro košta i po četiri ili pet tisuća maraka

Ime Ante Plivelića znaju svi Hrvati koji su tijekom ovog rata izbjegli iz Srijema pred četničkim terorom. Veliki broj ih je zbrinuo, mnogima pružio (i pruža još uvijek) financijsku i moralnu potporu, a ponekad se u njegovoj kući moglo naći i po četrdesetak ljudi koji su ostajali po mjesec-dva, dok se nisu snašli u novoj sredini. Naš sugovornik je bio jedan od utemeljitelja Zajednice prognanih i izbjeglih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, čiji je predsjednik bio u najteže vrijeme, kada je u Hrvatsku u vrlo kratkom roku pristiglo preko 30 tisuća prognanika iz tog dijela Vojvodine. Povod za naš razgovor je odraz mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja na preostale vojvođanske Hrvate, s obzirom da se kako ljudi pričaju, dnevno u nekim mjestima Srijema i Bačke od strane Srba iz Podunavlja traži na otkup i po deset kuća.

* Srbi se vraćaju u Hrvatsku, a kad netko od Hrvata ili drugih nesrba poželi barem na kratko otići u SRJ, ili ne dobije vizu, ili ga uhite i zatvore pod izlikom da je de-

zarter . Kad će se naš narod moći vraćati na svoja ognjišta - barem da vidi svoja groblja i krajeve gdje je rođen?

- Naš narod iz Srijema svim srcem želi povratak naših prognanika u Podunavlje. Također, ne manjim žarom iščekuje mogućnost da barem na kratko obiđe svoj zavičaj na drugoj obali Dunava. Naše progonstvo preti da potraje vječno. Mnogi od nas su uspjeli nešto imovine zamijeniti, ali u Srijemu postoji još golema hrvatska imovina - i katastarski, gruntno zavedena. Promatrajući situaciju koja je nastala s omogućenim povratkom Srba i s njihovim položajem, čini se da je Hrvatska pristala na mnoge ustupke, sve u želji da se reintegracija okonča mirnim putem i bez krvi. Beograd vrši perfidni pritisak, da se ovdašnjim Srbima daju i ona prava koja objektivno ne postoje ni u jednoj demokraciji na svijetu. I kad vidimo što je Hrvatska dala Srbima, nama, prognanim i iseljenim Hrvatima to pada vrlo teško, jer imamo utisak da smo stali izvan političkih odluka. Stoga smatram da je došlo vrijeme da se kod

razgovora o dodatnim pravima koja se daju Srbima u Hrvatskoj, da se ta prava počnu tražiti i za Hrvate koji žive u SRJ.

Prava Hrvata i Srba

*Unatoč svim ustupcima koje je Hrvatska dala Srbima, u SRJ ne samo da se Hrvatima ne daju ista prava, već se i nadalje oni sustavno šikaniraju i iseljavaju. Je li istinit podatak da se iz Vojvodine iseljavaju u Hrvatsku ne samo Hrvati, već i Srbi starosjedioci i ostale nacionalnosti, ukratko, svi oni ljudi koji ne žele prihvatiti maltretiranje svojih susjeda?

- Znaite, svako vrijeme ima svoju politiku, a svaka politika ima svoje izvršitelje. Činjenica je da je velikosrpska politika nasilja vrlo brzo našla svoje pristaše i izvršitelje. Na sreću, među starosjedicima, oni nisu imali veliku podršku, pa su tako zajedno s Hrvatima iz Srijema krenuli i ostali stanovnici- Mađari, Rusini, Slovaci i Srbi. A znate li zašto? Zato što svi oni sebe doživljavaju Srijemcima, a Srijem kao Hr-

INTERVIEW

vatski teritorij. Pazite, oni su krenuli u Hrvatsku, koja je tada bila napadnuta, za koju se nije znalo hoće li izboriti samostalnost. Oni se Hrvatske nisu bojali, unatoč svoj propagandi o „genocidnosti“ Hrvata i Hrvatske. I upravo je dolazak ovih ljudi zbrisao sve takve objede. Već vidim kako me pitate - a zašto su Srbi išli u Srbiju? - zato jer su htjeli živjeti u svojoj državi. Ne u svojoj domovini već u svojoj državi. žele. Nas 50 tisuća je otišlo iz Srijema pod pritiskom i otišlo živjeti u svojoj državi. Mi nismo znali da će se Jugoslavija raspasti po podjeli iz Drugog svjetskog rata. Da se raspala po podjeli iz 1918., onda bismo bili u našem Srijemu. Ali, to ne znači da mi sad trebamo okrenuti leđa narodu koji živi u Srijemu.

* Što mislite o mogućnosti dvojnog državljanstva, a koje SRJ uporno odbija uvesti?

- Ja sam prije četiri godine govorio da teritorij Srijema treba riješiti dvojnim državljanstvom. Nitko ne može negirati da je to povijesno hrvatski teritorij, koji sada pripada Jugoslaviji. Takvih teritorija ima na svim granicama i za građane je najbolje kada im se dozvoli dvojno državljanstvo. Mi u Srijemu imamo još puno imovine, kulturnih institucija, crkava, naša su groblja tamo ... Dvojnim bi nam se državljanstvom dalo kulturno, pa ako želite i određeno političko pravo i gospo-

darsko pravo. Jer, ako netko od privrednika jednog dana poželi investirati u svoj zavičaj, to će mu biti lakše ako nije strani državljanin. Mislim da je velika šansa našeg povratka u zavičaj preko privrede.

* Kako Vam, kao privredniku, izgleda sadašnja privreda SRJ?

- Ja sam 16 godina radio u PIK-u Sirmium i poznato mi je da je 70 posto privrede Vojvodine računalo s tržištem Hrvatske i Slovenije. Sve što se u poljoprivredi radilo, sve je to u startu bilo „viđeno“ za plasman prema zapadu - Hrvatskoj i Sloveniji. Kad danas pogledam situaciju privrede u ovom dijelu SFRJ, vidim da sirovinska baza objektivno postoji u Vojvodini i Makedoniji u koju će netko jednog dana doinvestirati i vrlo brzo postizati značajnu proizvodnju. Ne vidim nikakvog razloga da se to ne prihvati. Vremena koja su iza nas, na žalost, imaju težinu koja neće brzo nestati. Međutim, isto tako je sigurno da će privreda biti ta koja će nalaziti jedan po jedan kanal i ovu tragediju postepeno ublažavati, amortizirati.

* Vi stalno ističete kako je došlo vrijeme tolerancije. Što pod tim pojmom podrazumijevate?

- Vrijeme rata je definitivno jasno, a također je jasno da nema ništa ni od apetita velike Srbije. Dolazi vrijeme koje traži novu atmosferu - evo, sad kad se

čujemo telefonom s nekim našim bivšim susjedima, oni spominju uglavnom pozitivne stvari iz prošlosti. Nakon utakmice „Croatia“ - „Partizan“ u Zagrebu, nazvali su me neki ljudi, a ja sam ih namjerno pitao što su im rekli ovi koji su bili na utakmici - što se skandiralo, pjevalo, što su vikali naši navijači. Pitao sam ih da li su čuli da je nas 40 tisuća vikalo „U boj, u boj“ - rekli su kako to nitko nije čuo, nego je, dapače, sve bilo u granicama tolerantnog. Hoću reći, sad kad se želi mir i kad postoje određeni privredni interesi, sad se puno toga ne vidi i ne čuje. To istina, nije ništa strašno, ali bi se u drugim vremenima od toga pravila čitava farsa! Dolaze nova vremena, ali mi Hrvati i u njima trebamo prije svega gledati vlastite interese.

* Kako tamošnji narod reagira na tvrdoglavost vlastitog vodstva - koje se od naroda odvojilo, pa se kad ih pogledate, steknete utisak da narod živi u džungli, a da je vodstvo negdje na Mjesecu.

- Srpska politika je doživjela krah, i sad počinje tražiti krivce. Građani koji su bili izmanipulirani, a koji su i sami sebe u to uvukli, u Srbiji doživljavaju teške dane. Ovi što su došli iz Hrvatske, nisu prihvaćeni od tamošnjeg naroda. Narod krivce za svoj težak život vidi u političarima i još više u izvršiteljima politike, a to je upravo nemali broj ekstremista koji su zapostavili osećaj Domovine

INTERVIEW

i istakli velikosrpske interese. Njihov je kraj blizu i vrlo nepovoljan. Oni su naše ljude zastrašivali, u iščekivanju da će im oteti imanje i protjerati ih na Novi Zeland ili Australiju. A sada sami bježe iz hrvatskih kuća i traže druga mjesta. Neminovno je da će sami, u najboljem slučaju završiti u bespućima prekomorskih zemalja. Srijem kao povjesni hrvatski teritorij nikad neće postati ekstremno srpski! Inače, Srbi starosjedioci ih već počinju pozivati da polože račune. Međutim njima vlada nemala podijeljenost i netrpeljivost. Primjerice, u Platičevu su Srbi mještani uspjeli zaustaviti pritisak usmjeren na iseljavanje Hrvata, a selo Jarak nije Šešelju i njegovim četnicima pružilo nikakvu podršku. Kad su u Hrtkovcima i drugim selima počela protjerivanja, s Hrvatima je u progonstvo krenuo sav narod, jer nije podlegao politici. Mi sada u mjestu Kula kod Požege gradimo crkvu, pa smo rekli da svatko tko želi može kupiti ciglu za buduću crkvu. Osim našeg naroda koji živi u Hrvatskoj i u inozemstvu, javlja se i veliki broj naših nekadašnjih sumještana drugih nacionalnosti, a koji su također rasuti po svijetu.

* Kako se naš narod snašao u Hrvatskoj - mnogima ste i sami pomogli - kako žive danas?

- Ja ne volim govoriti o tome što sam učinio, jer je to ljudska i Božja dužnost -

danas sam ja pomogao nekome, sutra će netko treći pomoći meni i mojoj obitelji. Hoću reći nešto drugo: neposredno pred rat, jutro zemlje u Srijemu koštalo je oko 10 tisuća DM. Sada kad su Hrvati protjerani, ista zemlja košta - petsto ili manje maraka. Naši su ljudi ovdje došli na zemlju koje je jutro tada koštalo oko petsto maraka, da bi je danas uredili tako da jutro košta i po četiri ili pet tisuća maraka. Ostalo zaključite sami.

* Kako mislite ulagati u svoj zavičaj, kad malo po malo pa Srbiji uvode sankcije kao način političkog pritiska?

- Nije svet Srbima uveo sankcije, već su ih oni sami sebi uveli. Za njih su sankcije prekid poslovanja s Hrvatskom i Slovenijom. Sada kad se čitav gospodarski sustav Srbije i Crne Gore raspao, njima je jasno da je SRJ odsječena od zapada i da je bez Hrvatske koja je bila kičma negdašnje privrede, sada osuđena na propast. Siguran sam da bi se na Srbiju mogao izvršiti politički pritisak i da će ga ona morati prihvatiti.

* Ljudi su prema takvim idejama rezervirani jer smatraju da bi i poslovna suradnja značila stvaranje neke nove Jugoslavije.

- Ljudi moraju znati da je došlo vrijeme privatnog vlasnika. Upoznao sam Nizozemca koji je došao kod nas jer se želi baviti proiz-

vodnjom luka. Pitao sam ga zašto to ne proizvodi u Nizozemskoj, kad i tamo ima uvjeta za takvu proizvodnju. Odgovorio mi je - „Mislim da bi u Hrvatskoj proizvodnja bila jeftinija!” Privatna inicijativa je nezadrživa - jedno je politički savez ili vojni savez, a drugo su privredni ili športski kontakti. Sad smo imali susret dvaju timova koji su prošli u tolerantnim uvjetima. Za privredu ne trebaju nikakvi savezi. Treba samo slobodno tržište.

Autor: Vesna Kljajić

*****

VRATITE MI ZAVIČAJ

*Vratite mi zavičaj
Da odmorim koračaj.*

*Na širokom putu tom
U drugome kraju mom.*

*Da poorem njive sve
I posjetim grobove.*

*Gdje snivaju drevni dni
I djedovi moji svi.*

*Od davnina on je naš
Bit će opet neka znaš.*

*Idi s praga doma tog
To je kuća oca mog.*

*Kada zasja sunčev sjaj,
Doći ću u zavičaj.*

Ljubica Kolarić Dumić

„THE GUARDIAN”

ŠEŠELJU RASTE POPULARNOST UOČI NOVIH IZBORA

U zemlji s 20-postotnom nezaposlenošću Šešeljeve kapitalističke ideje bolje prolaze negoli Miloševićev socijalizam. Eventualna koalicija s nekom od oporbenih stranaka, Đukanovićev izbor u Crnoj Gori i kosovska kriza mogu još više ugroziti njegov položaj saveznog predsjednika s malim ovlastima

Britanski list razmatra učinke nedavnih parlamentarnih i predsjedničkih izbora u Srbiji za položaj jugoslavenskog predsjednika Slobodana Miloševića. Vladajući savez g. Miloševića izgubio je kontrolu nad srpskim parlamentom 21. rujna, a njegova kandidata na predsjedničkim izborima Zorana Lilića u drugom krugu predsjedničkih izbora prošle nedjelje porazio ultranacionalist Vojislav Šešelj. No s obzirom na to kako se čini da je odaziv birača bio manji od 50 posto izbori su poništeni i trebaju se održati novi. No pravila su nejasna i nitko ne zna kada. Najočitiiji ishod ovih izbora - nastavlja autor - je rast potpore za Šešeljeve radikale. Njegova obećanja o poboljšanju gospodarstva i o povećanju mirovina i socijalne pomoći jače su utjecale na biračko tijelo od njegova nacionalističkog ekstremizma, drži autor. U zemlji s 20-postotnom nezaposlenošću Šešeljeve kapitalističke ideje bolje prolaze negoli socijalizam. Stojan Ninčić, urednik NIN-

a, vjeruje kako su Miloševićevi diktatorski dani odbrojani jer njegova stranka gubi na popularnosti dok se radikalima ona povećava. Osim toga, Miloševićeve ustavne ovlasti su slabe. S tim se ne slaže Laszlo Sekelj iz Instituta za europske studije, koji smatra kako politička moć u zemlji leži gdje god da je Milošević. On još ima potporu policije i vojske, on još uvijek pregovara u Daytonu, o Bosni i jugoslavenskim pitanjima, kaže Laszlo Sekelj. No novinar ipak smatra kako postoje tri čimbenika koji bi mogli utjecati na Miloševićevu sudbinu. Prvo, sastav nove srpske vlade. Miloševićev savez može sastaviti manjinsku vladu koja će ovisiti o suradnji jedne i druge oporbene stranke ili o njihovom ulasku u koaliciju, no ishod je jasan - Milošević bi mogao postati Šešeljevim ili Draškovićevim taocem. Drugo, crnogorsko pitanje. Ako 19. listopada Milo Đukanović postane crnogorskim predsjednikom, Milošević je u nevolji jer će protiv sebe imati

oštrog protivnika kojemu je stalo da još i više oslabi njegove ovlasti kao jugoslavenskog predsjednika. Treće, kosovsko pitanje. Prošloga mjeseca policija je napala albanske studente koji su demonstrirali u Prištini tražeći pristup na sveučilište s kojega su bili isključeni još 1991. godine. Ako Milošević ne prizna njihove zahtjeve oni prijete nastavkom demonstracija, što će samo još i više potaknuti ekstremiste na krvaviju borbu za neovisnost, čime će se pak povećati pritisak na jugoslavenskog predsjednika. 13.X.1997.

„ GLAS SLAVONIJE ”

SVEDOK: Da li je istina da u Zemunu postoji ustaški lobi?

Vojislav Šešelj: Da, postoji. Predvodi ga izvjesni Darko Najhod, i pored njega je uključena čitava jedna grupacija ljudi.

Iz interviua predsjednika Srpske radikalne stranke dr. Vojislava Šešelja. - SVEDOK

Održana 11.sjednica subotičke Skupštine

KOMPROMIS IPAK POSTIGNUT

Na 11. skupštinskoj sjednici razmatrane su 23 točke dnevnog reda od predloženih 25. Prve točke dnevnog reda su izglasovane bez većih poteškoća i to kako je predloženo u skupštinskom materijalu. Do većih nesuglasica, ali i povremene žestoke rasprave došlo je pri razmatranju točke dnevnog reda koja se odnosila na ovogodišnji rebalans općinskog budžeta. Kod ove točke dnevnoga reda predsjedatelj Izvršnoga odbora Skupštine općine gospodin Imre Kern je obrazložio prijedlog odbornicima naglašavajući da se nije mnogo odstupalo prilikom izrade rebalansa budžeta te da su promene koje su nastale izazvane povećanjem predračunske vrijednosti radova na objektu Hrvatskog kulturnog centra Bunjevačko kolo, a sve zbog, kako je naglasio, zaračunavanja poreza na vrijednost rekonstrukcije objekta. Ovaj porez, istakao je Kern, pri izradi ovogodišnjeg općinskog proračuna nije bio planiran. Odbornici stranke SPS zastupali su stavove da ne treba prihvatiti rebalans budžeta obzirom da on ide na štetu školstva. Odbornici iste stranke su se izjasnili protiv naknadnog uračunavanja pomenutog poreza, naglašavajući kako imaju saznanja da se porez

za ovu vrstu građevinskih radova po zakonu uopće ne obračunava. Bilo je prijedloga od strane socijalista da se polovica nastale razlike u vrijednosti radova pri rekonstrukciji Hrvatskog kulturnog centra ne isplati, već da se taj iznos nakon izvjesnog vremena usmjeri za plaćanje obveza za grijanje škola. Po njima, drugi dio nastale razlike isplatio bi se iz nekih drugih općinskih izvora do konca ove godine. Neki od njih su pak bili mišljenja kako treba isplatiti samo račune rekonstrukcije u visini iznosa naznačenog u godišnjem proračunu. Na ovakve istupe SPS-a, odgovorio je predsjednik IO SO Subotica Imre Kern kako škole nisu zaboravljene te da je prekoračenje nastalo zbog prekoračenja obima radova i jedan dio zbog poreza. On je ustvrdio kako su dosadašnji izvori financiranja mali i nedostatni te treba hitno pronaći nove izvore financiranja za popunu budžeta općine. Poslanik SGS Zlatko Prčić je kazao kako na zgradi HKC Bunjevačko kolo nisu završeni radovi te da se daju uočiti razni nedostaci nastali zbog nekvalitetno izvedenih građevinskih radova, kao što su probijanje vlage, izbijanje šikšava, svjetla na stropu su nepropisno montirana, a uz to se

uočavaju i nedostaci na samome stropu. Prijedlog odbornika je bio da se račun ne isplati dok se svi nedostaci ne otklone tj. da se ne prihvati prijedlog rebalansa budžeta. Odbornici SPS-a su uz to zatražili odgovornost izvođača radova zbog lošeg kvaliteta izvođenja. I dalje su bili mišljenja da se prioritete ne mogu zanemariti. Predsjedavajući Skupštine Kasa Jozsef je dao prijedlog da Izvršni odbor oformi komisiju kako bi se utvrdili nedostaci izvedenih građevinskih radova te da se pozove izvođač da te propuste otkloni. Kasza je potom ustvrdio da se oko ovog slučaja pravi političko pitanje. Međutim, u ranijem periodu je obnovljen Nepkor, sada je na red za obnovu došao Hrvatski kulturni centar, te kad se ustanovi da su radovi kvalitetno urađeni iste treba izvođaču platiti. U svojoj diskusiji Kasza je ujedno najavio popravku Srpskog kulturnog centara za narednu godinu. Odbornici SPS su ustvrdili kako se ne radi ni o kakvom političkom problemu, već da se treba dati prednost prioritetima, a to je po njima školstvo. Jedan odbornik je na sjednici stavio primjedbu na obrnuti proces događanja, tj. nigdje u svijetu nema pojave da se prvo urade poslovi, a tek potom pita za njihovu cijenu. Nakon

AKTUALNO

toga je od predsjedavajućeg Skupštine zatražio stanku radi usaglašavanja stavova odborničkih grupa, kako se odbornici nebi međusobno svadili za skupštinskom govornicom.

Kako se kasnije pokazalo, odbornici se nisu uspjeli dogovoriti o ovoj točki dnevnog reda. Poslanička grupa SPS je ostala pri ranije izrečenim stavovima da polovinu novca za izvedene radove treba isplatiti odmah, dok bi se druga polovica usmjerila na prioritete, s tim da se drugi dio sredstava potrebnih za izmirenje računa za završetak radova osigura nekim novim općinskim rebalansom ovogodišnjeg proračuna u mjesecu prosincu. Odbornička grupa SGS je ostala pri stavovima da treba prihvatiti prijedlog rebalansa općinskog pro-

računa u cijelosti, a kako je napisano u materijalu. Predsjedavajući Skupštine Kasza zamjerio je odbornicima SPS-a na nepopustljivosti te ustvrdio kako je očito da će do smanjenja nastalih tenzija moći doći samo ukoliko se u potpunosti prihvate zahtjevi socijalista. Odmah je naglasio kako kompromisa ne može biti pošto ni Vlada Republike Srbije, koja je u potpunosti pod utjecajem SPS-a ne ispunjava svoje obveze. Ujedno je optužio SPS da od vremena kada su dobili mandat u Skupštini općine u nju nisu doneli niti dinar. Nakon dugotrajne rasprave pristupilo se glasovanju. Većinom glasova je usvojen prijedlog Izvršnog Odbora uz male promjene tehničke prirode, uz konstataciju da Izvršni Odbor oformi komisiju za preispitivanje kva-

liteta izvedenih radova na Hrvatskom kulturnom centru Bunjevačko kolo".

U daljem toku sjednice vodila se rasprava o školskim odborima osnovnih i srednjih škola. Tijekom ove rasprave izrečeno je mnogo optužbi na račun jedne i druge strane, tj. općine i republike. Na kraju je većinom glasova odlučeno da se iz školskih odbora povuku članovi istih koje je imenovala Skupština općine Subotica.

Odbornička pitanja na 11. sjednici Skupštine odnosila su se pretežito na funkcioniranje komunalnih službi te na probleme iz ove oblasti o čemu su već i ranije bila postavljena pitanja od strane odbornika, ali na njih nikada nije stigao odgovor.

Goran Nimčević

OBAVIJEST

OD 18. LISTOPADA 1997. GODINE „SUBOTICATRANS” IZ SUBOTICE

UVODI NOVU REDOVITU AUTOBUSNU LINIJU U SMJERU

SUBOTICA - GRANIČNI PRIJELAZ KELEBIJA (DO HATAR CSARDE).

AUTOBUS PROMETUJE SUBOTOM I PONEDJELJKOM.

VRIJEME POLASKA IZ SUBOTICE JE U 0,30 SATI NAKON POLNOĆI.

ZAINTERESIRANI SVE NEOPHODNE INFORMACIJE MOGU DOBITI

NA DEŽURNI TELEFON „SUBOTICATRANSA” br. 024 - 25 - 566

„SUBOTICATRANS”

VIŠE OD TRGOVINE

SEGEDINSKA „JESENJA BURZA“

U jeku je održavanje redovitih jesenjih sajмова širom Europe, ali i šire. Na nekima se nudi roba široke potrošnje, elektronika, automobili, knjige, pa čak i narodna izvorna muzika. Na njima se ima što vidjeti, kupiti i naučiti. Tako je s početka jeseni održan zagrebački jesenji međunarodni velesajam, frankfurtski sajam knjiga, ali i automobila, novim modelima automobila su se na sajmovima predstavili Japan i Italija, a upravo je u tijeku sajam etno muzike u Marseju. Dakle, proizvođači imaju u ovoj sezoni što ponuditi, a kupci nabaviti i tko još mari za već odavno istrošeni termin - „potrošačko društvo“.

Da ponude neke druge robe, ali i kupaca, ima i na manje uglačanim i bogato opremljenim i osvijetljenim štandovima elitnih sajamskih prostora, govori i nedavno održan, po svemu neuobičajen, sajam rabljenih dijelova i opreme u organizaciji Udruge veteran vozila iz Segedina u Republici Mađarskoj.

Sajam je nazvan „Jesenja burza“ i održao se na slobodnom prodajnom prostoru 12. listopada u frekventnom dijelu Segedina. Na

burzi je ponuđena velika količina raznih rabljenih, ali i novih rezervnih dijelova za automobile i stare motocikle, opreme za vozila klase Veteran, auto - gume i gume za motocikle sa starom profilacijom, rabljena odjeća i

oprema u stilu tridesetih i pedesetih godina... Prodavci su došli iz raznih krajeva Mađarske, ali i sami vlasnici nekog starog, dobrog vozila. Neki od njih su nudili kupcima djelomično obnovljena stara vozila. Bilo je tu čak i karoserija američkog vojnog „Willys“ džipa iz II. svjetskog rata i vojnog džipa tvrtke „Dodge“ dobro očuvanog i originalnog izgleda.

Na ovoj „Jesenjoj burzi“ u Segedinu mogli ste kupiti kožnu jaknu, prave motociklističke kožne rukavice, kožne kape i naočale za vožnju motocikla iz perioda

između dva rata, te staro remenje od kvalitetne kože, torbice itd.

Dovežena je i roba koja nije bila namijenjena nepoznatom kupcu. Naime, mnogi su svoju robu na prodaju donijeli već sukladno ranijim dogovorima. Te su se „dragocjenosti“ predavale iz „ruke u ruku“, uz čestu konstataciju da cijena nije važna.

Pored izložene robe i već ranije ugovorene prodaje, razmjenjivale su se i informacije, adrese, tehnički podaci o vozilima, ugovarale nove narudžbe za po koji rezervni dio koji vlasniku „veterana“ nedostaje kako bi svog ljubimca napokon osposobio za vožnju. Tražili su se na ovoj „Jesenjoj burzi“ i mnogi savjeti za otklanjanje nekog zagonetnog kvara na vozilu te razmjenjivala stečena iskustva u obnavljanju „oldi“-a. Sve u svemu, trgovina, ali uz namjeru pomoći drugome i sebi.

Popularizacijom ovakvog načina prodaje i susreta ljudi istih ili sličnih sklonosti i težnji u velikoj mjeri se sprečava propadanje i uništavanje iako starih, ali ipak vrijednih upotrebljivih dijelova i opreme. Napose,

njihova ugradnja će sutra omogućiti nov „život” jednom starom, već zaboravljenom vozilu, koje će pri tom dobiti na vrijednosti. Dakle, nije uvijek pravi izlaz u nepromišljenom pretvaranju vrijednosti u sekundarnu sirovinu. Neophodno je nekada učiniti napor ka očuvanju i aktiviranju tog naoko „bezvrijednog” otpada.

Kako se ovih zadnjih mjeseci u Subotici mnogi nanovo, sa nostalgijom, prisjećaju tramvaja (iako su na izvjestan način svojevremeno utjecali na njegovo izčeznuće i zaklinjali se da će javni prijevoz biti djelotvorniji ukoliko se uvedu autobusi) prikladno je napomenuti da su ova, veoma ekonomična, vozila javnog prijevoza izbačena iz upotrebe zbog nužnosti renoviranja i zamjene dotrajalih dijelova.

Međutim, nije učinjen napor da se rezervni dijelovi nabave niti da se tramvaji obnove, ili, ne daj Bože, kupe suvremeniji. Bilo je lakše tramvaje prepustiti zaboravu, osigurati otpadu sekundarnu sirovinu, povaditi tračnice i, dakako, Subotici oduzeti tako „zloslutan” i nepoželjan austrougarski izgled.

Inače, praksa održavanja ovakvih i sličnih burzi prodajnog tipa prisutna je već decenijama u svijetu. U mnogim sredinama, pa čak i onim najrazvijenijim, postoji vrednovanje nečijeg uloženog rada i istančani osjećaj za vrijednosti koje se ne mogu ponoviti, jer je u njih uložen rad, čak jedne cijele generacije. U tom „kratkovidom” i „potrošačkom” razvijenom društvu vodi se

briga o snabdjevenosti specijaliziranih trgovina rezervnim dijelovima za proizvode čak unaprijed dvadeset i više godina, od čega, dakako, ovisi dugotrajnost i upotrebna vrijednost proizvoda, ali i sigurnost kupca da će kupljenu robu moći uz servisiranje duže koristiti. Uostalom, u dobru poslovnost spada i snabdjevenost tržišta rezervnim dijelovima, ne samo proizvodima. Ona vozila za koja se ne osiguravaju rezervni dijelovi tijekom dužeg vremenskog perioda, zasigurno će vrlo brzo postati potencijalna „sekundarna sirovina”.

Alexander Molzer

Iz života manjina

Održana misa na njemačkom jeziku

Uz nazočnost članova subotičke Podružnice njemačkog udruženja „Donau” Gemeinschaft der Donauschwaben sa sjedištem u Novom Sadu te drugih vjernika, 27. rujna ove godine u subotičkoj katoličkoj crkvi Svetog Križa održana je misa na njemačkom jeziku.

Misu je služio ravnatelj subotičke klasične gimnazije „Paulinum”, msgr. Josip Miocs, uz sudjelovanje i asistenciju sjemeništara u misnom slavlju. Učenici „Paulinum”-a su na njemačkom jeziku pjevali misne pjesme, što je cijeloj misi pružalo osobit svečarski ugođaj.

Prisutnost Boga i Božje riječi uz Kristovo učenje te služenje svete mise uz zvuke kršćanskih himni nije u potpunosti moglo prikriti žal i tjeskobu nazočnih vjernika. Po tko zna koji put, bolno je bilo saznanje da je od nekadašnje veoma brojne njemačke zajednice na ovim prostorima ostala tek povećana grupa, te kako od te grupe samo jedan manji dio istrajava u očuvanju vjere svojih predaka na svom maternjem jeziku.

Alexander Molzer

OBLJETNICA SUBOTIČKE BAZILIKE

Kako je biskupski vikar i katedralni župnik vlč. Stjepan Beretić i najavio, održana je proslava jubileja subotičke katedrale bazilike sv. Terezije Avilske.

U danima od 13. do 15. listopada ove godine, u Subotici se obilježila 500. obljetnica pominjanja prvog subotičkog župnika Luke i 200. godina od kada je prvi put otvorena subotička „nova crkva“, današnja katedrala.

U prostorijama Katoličkog kruga održana su 13. listopada dva predavanja pod naslovom „Pogled u prošlost“ na kojima su se mogli čuti rezultati arheoloških otkrića o subotičkim crkvama, o čemu je govorio arheolog Szekeres Laszlo, te o umjetničkoj vrijednosti subotičke katedrale bazilike koje je priredila povjesničar

umjetnosti Olga Šram. O uglednijim subotičkim župnicima govorili su vlč. Stjepan Beretić i vlč. Andrija Kopilović u predavanju pod nazivom „Župa - živa crkva“.

Narednog dana proslave ovog značajnog jubileja protekao je u znaku biskupske svete mise koju je predvodio izaslanik Svetog Oca u Beogradu, nuncij msgr. Santos Abril y Castello uz asistenciju subotičkog biskupa msgr. Ivana Penzeša te brojnih katoličkih svećenika iz Subotice i okolnih mjesta. U programu svete mise sudjelovali su sjemeništarcu subotičkog „Paulinuma“. Pjevački zbor „Pro musica“ otpjevao je „Krunidbenu misu“ W. A. Mozarta.

U svojoj propovijedi nuncij se osvrnuo i na bogatu proslavu važnih jubileja koji Suboticu čine „najkatoličkim gradom u sadašnjoj Jugoslaviji“ - 500. godišnjicu subotičke župe i 200. obljetnicu katedrale. On je pri tom odao posebno priznanje franjevcima koji su nakon napuštanja ovih krajeva od strane Turaka bili prvi misionari i mnogo su učinili za očuvanje duhovnog i vjerskog života ispaćenog naroda. Nuncij msgr. Santos Abril y Castello je istakao važnost kršćanskog života kao jedinog puta do prosperiteta i sreće svih, jer bez vjere nema ni zdrave

privrede, a samim tim ni napretka. On je svu prisutnu braću i sestre uputio na očuvanje i is-trajavanje u kršćanskoj vjeri na isti način kako su to činili njihovi preci prenoseći kršćanstvo novim naraštajima. Ovim djelom postaće ujedno misionari u službi Isusa Krista, naglasio je nuncij.

Svečani jubilej subotičke katedrale završen je 15. listopada proslavom blagdana sv. Terezije zaštitnice katedrale, župe i grada Subotice. Svečanu misu predvodio je i ovoga puta izaslanik Svetog Oca uz sudjelovanje biskupa subotičkog msgr. Penzeša te msgr. Huzsvar Laszla te katedralnog župnika vlč. Stjepana Beretića i drugih katoličkih svećenika. Misa je održana pod pjevanjem zbora „Albe Vidaković“ uz ravnanje s. Mirjam Pandžić te zbora „Sveta Terezija“ pod ravnanjem msgr. Josipa Miocsa.

Pored brojnih predstavnika političkog i javnog života iz Subotice, ali i šire svečanosti su toga dana bili nazočni i predstavnici drugih crkava te veleposlanik Republike Hrvatske Zvonimir Marković i veleposlanik Republike Mađarske Toth Janos.

Alexander Molzer

SLANKAMEN (6.)

Od oblasti koje su bile u sklopu Samuilove države najduže je sačuvao političku nezavisnost Srijem sa svojim starim administrativnim i vojnim središtem Sirmiumom, kome je na čelu bio vojvoda Sermon. Usamljena pozicija Srijema nije se mogla dugo održati, kao ni prostrana Samuilova država, koja nije bila dugog vijeka. Bizantski strateg Konstantin Diogen skršio je otpor i osvojio grad Sirmium i tako je Srijem ponovo bio utjelovljen istočno rimskoj imperiji.

Za mađarskog kralja Salomona (1064-1074.), koji je bio u srodstvu sa hrvatskim banom, kasnije kraljem Zvonimirom, u bitci kod SLANKAMENA, 1071. godine, pobjedom nad bizantskom vojskom Srijem je pripao Mađarskoj.

Bizant se poslije poraza kod Slankamena ne odriče Srijema. U ratu sa Srbijom, kojoj je u pomoć došao ugarski kralj Geza II, uspjeva poraziti zajedničku srpsko-ugarsku vojsku na rijeci Tari, zatim 1115. godine osvaja Zemun i pustoši Srijem. Sedam godina kasnije, mađarski kralj Stjepan II osvojiće 1123. godine Beograd, kako bilježi J. Kinam i Nikita Akominat, te će ga do temelja razoriti, a građevni materijal lađama prevesti preko Dunava u Srijem i upotrijebiti ga za podizanje Zemuna (Zevgmina) i u njegovoj blizini kraljevskog dvorca kojega će razoriti car Emanuel pri ponovnom osvajanju Zemuna 1162. godine a grad će opljačkati i u njemu izvršiti pokolj. Mađari su za vladanja kralja Stjepana III (

1172.-1196.), a pod vodstvom Andronika Kontostefana ponovno bili poraženi kod Mitrovice (Sirmiuma) 1168. godine. Posljednja faza bizantske vladavine nad Srijemom bila je vrlo kratka. Poslije smrti cara Emanuela I Komnena (1143.-1181.) mađarski kralj Bela III (1172.-1196.), 1180. godine vraća Srijem pod Ugarsku, koji je od tada za Bizant definitivno izgubljen i ostaje pod vlašću Mađara do turskog osvajanja Srijema.

POD UGRIMA DO TURAKA

Srpska država za Uroša I (1243.-1276.), najmlađeg sina Stevana Prvovjenčanog, bila je značajan čimbenik na Balkanu. Kada je Bela III, čiju je unuku Urošev sin Dragutin imao za ženu, izjavio da Uroša drži za vazala, ovaj je provalio u Ugarsku Mačvu, ali je pobeđen i uhvaćen. U miru sa Belom, Uroš obeća da će svom sinu Dragutinu prepustiti polovinu države. Kad to obećanje nije izvršio, zbacila ga Dragutin s ugarskom pomoći i zavlada sam. Njegov šurjak, ugarski kralj Ladislav III, preda mu 1276. godine Mačvu, Usoru, Soli i ekonomski bogatiji SRIJEM, u kojem si je sagradio dvorac. Od 1282. godine sklanja se Stevan Dragutin u Ugarsku, lišen srpskog prijestolja od mladađeg brata Uroša II Milutina.

Za vladanja ugarsko-hrvatskog kralja Karla Roberta Anžuvina (1301.-1342.)

podigne se srpski kralj Dragutin protiv Karla, ali Pavao Gorjanski guši ustanike pod Ivanom Erardovim. Karlo Robert boravi u Petrovaradinu 1.IX 1308. godine, po svoj prilici da smiri posljednje trzaje buntovnika. Ponovo je Karlo Robert u Srijemu i 4.II 1314. godine. Dolaze u Mitrovicu, vjerojatno, da uredi prilike na jugoistoku svoje države. moguće da je on tada lišio vladanja u Mačvi Stevana Dragutina, koji se prije podigao protiv njega. Ovaj polazi u kaluđere te umire kao monah Teokist, 21. III 1316. godine. Tada se javlja njegov brat Uroš Milutin, ovlada Mačvom te pokušava udariti i na Srijem. Navale kralja Uroša Milutina na Mačvu i Srijem prisiliše napokon kralja Karla Roberta da sam povede vojsku na jug svoje države. Rat sa Srbima vodio se 1319. godine. Porazom nad Urošem, Karlo Robert 27. VIII 1320. godine postavlja za bana Pavla Gorjanskog, koji je tu vlast vršio do 1328. godine. Da bi lakše branio povjerenu mu banovinu, dodijeli mu kralj i više susjednih županija, među kojima i Srijemsku.

Nakon tridesetak godina primirja sa Srbima pođe kralj Ludovik I Veliki (1342.-1382.) s brojnom vojskom na jug te stiže 31. VI 1359. godine do Slankamena.

„Slankamen kroz povijest”

Marko Kljajić

- Nastavit će se -

Naši velikani

ILIJA OKRUGIĆ - SRIJEMAC (2.)

Mogao je uživati promatrajući s petrovaradinske tvrđave Novi Sad, ravnu Bačku, lijepu Frušku Goru i svoje rodno mjesto Karlovce. I doista, tu se on osjećao kao kod svoje kuće. Ovdje živi i djeluje 30 godina, sve do svoje smrti. Osim svega što je učinio kao svećenik i prosvjetitelj, najviše je zadužio Petrovaradince, a gotovo i cijelu Vojvodinu, jer je 1881. temeljito obnovio crkvu Snježne Gospe tekijske, čuveno svetište kraj Petrovaradina.

Još kao sjemeništarač prigrli Okrugić ilirski pokret svom dušom svojem. Ilirizam je, bez sumnje, ostavio trag u našem narodu. To je, osobito u Hrvatskoj, doba velikog narodnog oduševljenja i buđenja narodne svijesti. Ilirci i njihovi sljedbenici stvarali su tada hrvatsku kulturu, književnost i umjetnost, a donekle i politiku. Jednom riječju bili su prvi, pravi i neumorni promicatelji kulturnih stečevina našeg naroda. Okrugić se upoznao s idejama ilirizma kad je već počeo jenjavati. Upoznavši se i sa sveslavenskom idejom oduševio se Štrosmajerovim jugoslaventvom. Pripadao je grupi poznatih i privlačnih slavonsko-srijemskih svećenika među kojima je bilo darovitih književnika, znanstvenih i

kulturnih djelatnika poput Jurja Tordinca, Gabra Babića, Nikole Tordinca, Vilima Korajca, Đura Kozarca, dra Stjepana Đakovića, dra Mata Novosela i drugih. U burnim godinama bune, od 1846. do 1849., Okrugić započinje svoju književnu djelatnost. Znao je bezbroj narodnih pjesama, rodoljubnih ilirskih davorija i koračnica. Iako je bio zanosni zagovaratelj ilirizma bogomdani djelatnik u vinogradu Gospodnjem ipak se nisu ostvarili u cijelosti njegovi zacrtani ciljevi. Mada su ideje ilirizma većinom propale, zbog ljudi koji ih nisu prihvatili, one ostaju trajno vrijedne u odnosu na Boga. Prema tome, Ilirci mogu biti spokojni, jer su s Božjeg stanovšta pobjednici.

Najlepše doba svoga života, od svoje 40. do 70. godine, proživio je Okrugić u Petrovaradinu. Tu se s vremenom oblikovao i njegov kulturni krug od svećenika, pjesnika, glumaca, novinara itd. Evo nekih imena toga kruga: Jovan Hranilović (spjevao mu nadgrobni epitaf). Mijat Crnko, Laza Kostić, dr Antonije Hadžić, dr Milan Savić, Aleksandar Sandić, Dimitrije Ružić, Laza Telečki, Matej Preprek (otac skladatelja Stanislava Prepreka) i mnogi drugi. Okrugića su gotovo svi oslovljavali s pop-Ilija ili oče-

Ilija, a on je svakog svećenika nazivao bratom i govorio mu Ti. Čak je i svom biskupu znao kazati Ti, a biskup se tome samo slatko nasmijao. Kao ljubitelj Srijema i apostol Marijine slave 1855. bude blagoslovljen za opata s naslovom sv. mučenika Dimitrija. Zbog toga je hodočastio u Solun na grob sv. Dimitriju i neobično ga štovao do kraja svog života.

Okrugić je uistinu bio svećenik koj je služio Bogu i narodu. Kao narodnjak od glave do pete, štovao je iz dubine svoje duše slavenske apostole. sv. braću Ćirila i Metoda. S biskupom Štrosmajerom predano se zalagao za narodni jezik u liturgiji. Opisat ću ukratko dirljiv događaj Okrugićeve djelatnosti na tom polju.

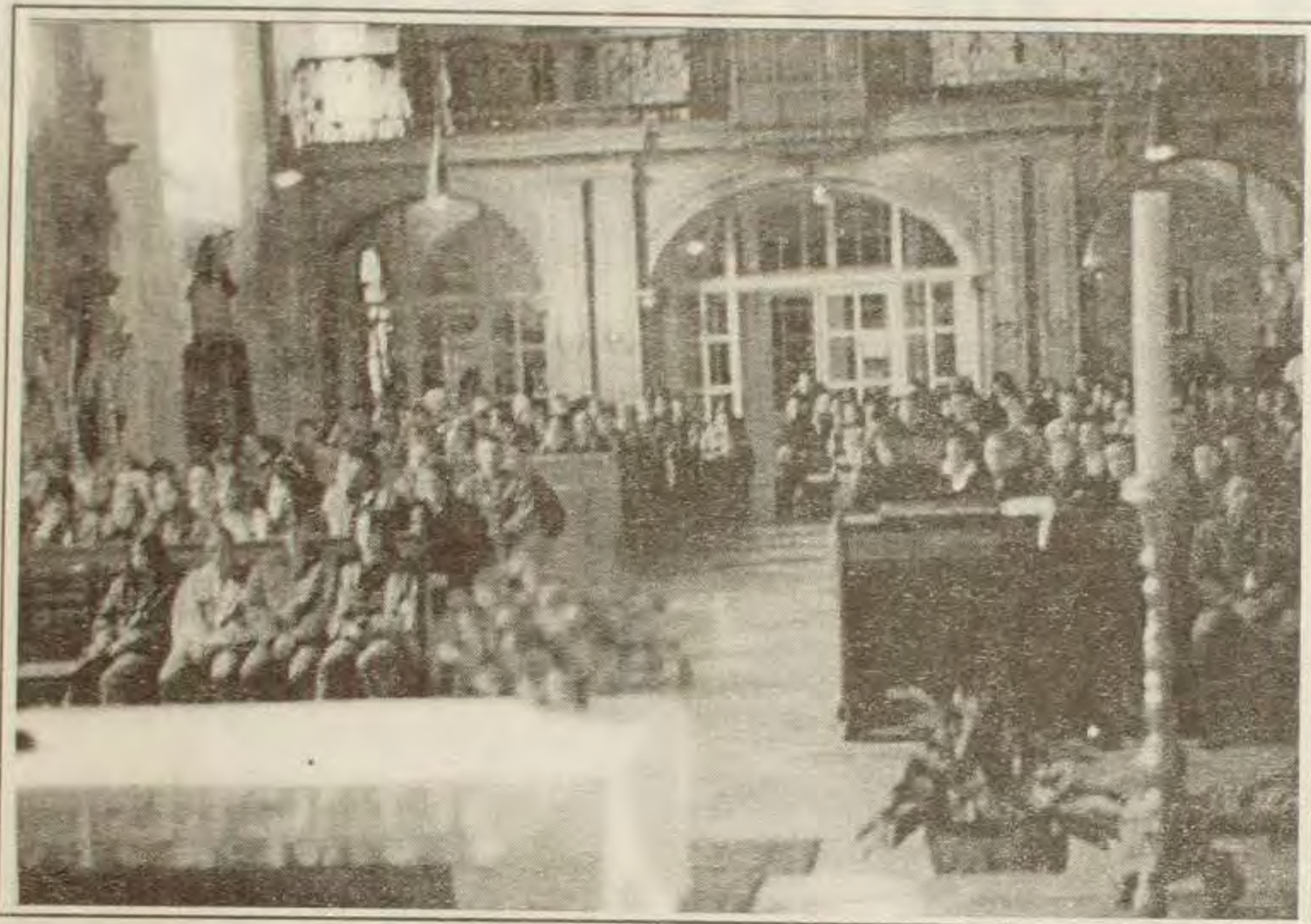
Jednog dana 1893. primi župnik u Lipovcu pismo iz Petrovaradina od opata I Okrugića. U pismu ga izvješćuje da će pohoditi njegovu župu na dan sv. Luke i proslaviti Gospu Lučičku pjevanom sv. misom na hrvatskom jeziku pod biskupskom kapom. Tadašnji lipovački župnik Mihovil Meštrović dočeka Okrugića uoči sv. Luke s mnoštvom župljana.

Duro Rajković

- Nastavit će se -

5.SUSRET MLADIH VIJERNIKA SRIJEMA

TRADICIONALNO HODOČAŠĆE KATOLIČKE MLADEŽI

U petrovaradinskoj župi svetog Jurja, u najstarijoj crkvi u Srijemu podignutoj još 1701. godine, održan je 22. rujna 1997. godine peti susret mladih vjernika - katolika Srijema.

Još od ranog jutra u Petrovaradin su počele pristizati skupine mladih vjernika iz cijelog istočnog Srijema, ali i iz Subotice, Sombora, Futoga, Veternika, Novog Sada, Čelareva i drugih mjesta širom srijemske i bačke ravnice, te jedna manja skupina iz Beograda. Na ovaj dan je u petrovaradinskoj župi bilo više od 250 mladih vjernika. Pored vikara za Srijem msgr. Stjepana Milera i većeg broja katoličkih svećenika, naš susret je posebice uvećao i msgr. Đuro Gašparović pomoćni biskup Đakovačko - srijemske biskupije.

Okupljenim mladim vjernicima se filozofskim predavanjem obratio sveučilišni profesor iz Beograda, koji je nakon izložene teme „Isus kao iscjelitelj” odgovarao na postavljena pitanja svećenika i mladeži. U trenucima odmora, nazočne je zabavljao tamburaški orkestar iz

Golubinaca te grupa mladih glazbenika iz Srijemske Mitrovice. Na ovom skupu razmijenjena su stečena iskustva i nezaboravni dojmovi mladih hodočasnika iz Parisa sa susreta sa Svetim Ocem Ivanom Pavlom II te sudionika susreta mladih u Poljskoj i Tezeju u Francuskoj.

Na svim ovim susretima, mladi katolički vjernici imali su prilike učvršćivati svoju vjeru u Boga i učenje Isusa Krista.

Susret mladih katolika u Petrovaradinu okončan je u poslijepodnevnom satima. Ovaj dan pun raznolikosti, vedrine i učenja, mnogima će od njih ostati u sjećanju kao poticaj da se nekom drugom prigodom susretnu u još većem broju na slavu Boga i Isusa Krista.

BUNJEVAČKO BOCKALO

NASTAVIĆE SE

- E neće se nastaviti! Vidim daš opet o onoj matoroj babi Amalki! Vrime bi bilo da kažeš štogod i o nama, koji još nismo na ovratinama. U podne mi tako moj komšo Albe, baš u momentu kad sam tijo pisat o spremanju ča Loska u Dejton. Al šta? Komšija ti je prvi rod a Dejton mož pričekat, ijonako ga se pridržavaju samo pod kandžijom.

- Amen Albe, no nesićam se da si kazo faljnīs.

- I nisam, al jeto Faljen Isus! Ko bi te znavo, kad se zaurnjaš u to tvoje pisanje, teško ti ko mož pokidati špargu misli. Neg daj ti štogod o vokšovanju. Ta tu toliko gluposti mož pisati, da pukneš od smija. Jeto na priliku, Lilavi je obećao da će sve pruge, koje su ban badava prodate, ponovo napravit. Znaš šta to znači?

- Ne bi znavo. Daj privedi, da i ja razumim.

- Pa tako, al baš si glupav (to mu nije tribalo al pak) dica nam neće hasnirati limuzine za momčenje i divočenje, već će sist na voz i u Čantavir, jel Đurđin, a vicinalom se vraćat kući, a i onako spavaju do podne.

- Zbiljan, ta ti nije rđava, no znaš čega se ja pribojavam?

- Ta digni glavu gori. Siti se samo:- Ništa nas ne mož iznenaditi, al sad:- Ništa nas nemož poplašit!

- Pa jesil ti vidijo Lilavog na plakati? A Bože koliko ji samo ima. Zato Loznica dili višak! Jesil vidijo kako je stisnijo šaku, ko da kaže: - Nanu ću vam naninu, samo kad sidnem u fetelju.

- Nije loše, no jesil čuvo, ako vojvoda bude nadvojvoda

da će te vi Rvati pakovat kufer pa u onibus, i priko!

- Tako nisam čuvo. No čuvo sam i to da nam neće dati nafte, jel Đeletovci su otpali, pa će te vi poslušni, koji ste samo Bunjevci gurat onibus.

- Opac! Nisil malo pri-kardašijo. Ti ko da si najpametniji i sve naprid znaš.

- Neš ćutit! Šta si mi samo naprišivo, kad sam još u početku devedeset druge piso da će Hrvati oslobodit njevu državu što milom što silom, al da će se vratit u rođene avlije. Šta si to ondak kazo? Da sam lud i da su to samo puste želje.

- Hm, činimisker, ko da se prisećam tog. Noako bi pametan, pa još u to vrime, tako štogod i pomislijo, a kamoli napiso javno. Pravo čudo što te ondak nisu uapsili, jel još bolje poslali bolondoše i s onom košuljom rad tebe.

- E moj Albe, siti se one bosanske - svaka sila za vrimena. Vidiš, Ameri su super jak, Baćuške isto to kadgod bile, al narod ne mož pobiti. Slomili su klinac, jedni u Vijetnamu, drugi u Afganistanu. Di je narod složan, pa nema te vojske koja će ga pobiti. A vid nas razišli smo se po svim mogućim partijama, e zbiljan, a ne čujem tonu Prčićku, prvo veliku Hrvaticu, pa veliku Bunjevku, već po potrebi. No ni drugi nisu bolji. Jeto i madžari se rastročkali, ko bundeva s tavana kad padne.

Uzmi samo mene i tebe. Komšije smo. Dobro se Bogu fala pazimo i pomažemo, al ti si čist Bunjevac, ko da se ja ne okupam, a ja sam Hrvat-Bunjevac.

- Ej stani! Ja neću da bidnem ustaša!

- Pa nisam ni ja al zato ćeš ti gurati onibus priko Batine, a moždar i pod batinom.

- Jopet ti! al vidiš u podunavlju je u školama ćirilica ko i kod nas.

- Na žalost što je i kod nas. No videćeš, to dobro ubardaj što ću ti kazat: za desetak godina tamo od ćirilice neće ostati ni „ć“.

- Opet ti pametuješ.

- Šta ćeš kad sam taki rođen, za razliku od tebe, misto koga misli televizor i novine, al ti i nako ne čitaš, pa izgleda da si po rođenju taki.

- Sad ću te odalamiti!

- Nemoj komšo moj, neg ženo! donesi dva piva.

- Samo da vam je žderat, a ondak bistrite politiku, ko krmača mošlik- zaguguče moja gospoja. Al šta ćete. Gospoje su zato da guguću i vrkuću a mi da slušamo.

I tako Albe i ja posli nekoliko piva, a mislim da je od punog kovčega malo ostalo, postignemo kolicijski sporazum. Glasat nećemo, jel ako pobedi Lilavi, biće nam ko i dosad, nikako, samo gore i gore, a ako pobidi vojvoda, ja neću u onibus sa kuferom, a on neće da gura onibus. Kaže, dosta mu je što pišce mora brat kuruze.

Bać stipan